

LIITE 1 PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄN POHJOISSAAMEN KIELEN JA SAAMELAISEN KULTTUURIN OPETUKSEN TAVOITTEET, SISÄLLÖT JA OPPILAAN OPPIMISEN ARVIOINTI

Opetuksen tehtävä

Suomen perustuslain mukaan jokaisella Suomessa asuvalla on oikeus ylläpitää ja kehittää omaa kieltään ja kulttuuriaan. Erillisrahoitettuna, perusopetusta täydentävänä opetuksena saamen kieltä voivat opiskella saamelaisten kotiseutualueen ulkopuolella kaikki ne oppilaat, joiden äidinkieli tai jokin perheen kielistä on saame. Saamen kielen opetuksen tarkoituksena on tällöin tukea oppilaan aktiivisen monikielisyyskehittymistä sekä herättää kiinnostus kielitaidon elinikäiseen kehittämiseen.

Oulussa opetuksen tavoitteena on myös elvyttää suvun kieliperintöä ja vahvistaa oppilaan kulttuuri-identiteettiä. Oppiaine käsittää saamen kielen ja myös saamelaisen kulttuurin, johon kuuluvat aineellinen ja henkinen kulttuuriperintö sekä saamelaisten historia ja nykykulttuuri.

Pääpaino opetuksessa on kielen opettamisessa. Saamen kieli on oppilaalla sekä oppimisen kohde että väline. Saamen kielen opetuksessa otetaan huomioon oppilaan lähtö- ja taitotaso (vrt. luku 9.1).

Saamen kielen opetuksessa tehdään yhteistyötä muiden kieliaineiden sekä muiden oppiaineiden opetuksen kanssa. Yhteisen kielikasvatuksen tehtävänä on lisätä oppilaiden ymmärrystä kieli- ja kulttuuritaustan merkityksestä yksilölle, yhteisölle ja yhteiskunnalle sekä ohjata heitä arvostamaan saamen kieltä ja muita kieliä. Lähtökohtana on oppilas aktiivisena toimijana, jolloin oppilaiden kielitaitoa ja muuta osaamista hyödynnetään opetuksessa. Lisäksi koko koulun toiminnassa hyödynnetään koulun kielellistä ja kulttuurista monimuotoisuutta.

Opetuksessa hyödynnetään oppilaiden mahdollisuutta kehittää kielitaitoaan koulun ulkopuolella. Opetus tukee ja rohkaisee oppilaita käyttämään omaa kieltään monipuolisesti eri oppiaineiden tunneilla ja muussa koulun toiminnassa. Näin saamen kielen oppiminen ja käyttö tukevat eri oppiaineiden sisällön omaksumista ja oppilaat oppivat viestimään koulun oppiainesisällöistä myös saamen kielellä. Oppilaiden omat valinnat, osallisuuden kokemukset sekä opittavien asioiden merkityksellisyys ovat keskeisiä motivaatiotekijöitä. Kielen opetuksessa painotetaan vuorovaikutusta ja viestinnällisyyttä.

Saamen kielen opetuksen tavoitteet, sisällöt ja oppilaan oppimisen arviointi on määritelty koko perusopetuksen ajan annettavaa kahden vuosiviikkotunnin laajuista saamen kielen opetusta varten. Opetuksen järjestäjä laatii perusteiden pohjalta paikallisen opetussuunnitelman, jossa voidaan hyödyntää perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden äidinkielen ja kirjallisuuden kuvauksia oppiaineen tehtävästä, oppimisympäristöihin ja työtapoihin liittyvistä tavoitteista sekä ohjauksesta, eriyttämisestä, tuesta ja oppilaan oppimisen arvioinnista.

Pohjoissaamen opetuksen täydentävän opetuksen opetussuunnitelma perusasteella muodostaa jatkumon paikallisen esiopetussuunnitelman kanssa (Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2015 Oulun kaupungin paikalliset linjaukset).

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ SAAMEN KIELI VUOSILUOKILLA 1–2

Vuosiluokilla 1–2 opetuksen erityisenä tehtävänä on rohkaista oppilaita käyttämään saamen kieltä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaat oppivat kuuntelemaan, kysymään, vastaamaan ja kertomaan.

Sana- ja käsitevarantoa laajennetaan systemaattisesti kattamaan elämän eri osa-alueita. Opetuksen avulla kehitetään oppilaiden ajattelu- ja itseilmaisutaitoja yhteistyössä kotien kanssa. Oppilaat omaksuvat lukemisen ja kirjoittamisen perustaitoja sekä tutustuvat ikätasoaan vastaavaan lastenkirjallisuuteen sekä kertomus- ja kulttuuriperinteeseen. Tavoitteena on oppia käyttämään kieltä erilaisissa oppimisympäristöissä ja hankkimaan tietoa saamen kielen avulla. Tavoitteena on oppia tiedostamaan äidinkielen merkitys ja luoda positiivinen suhde saamen kieleen.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 1-2

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
<p>T1 auttaa oppilasta kehittämään kuuntelemisen taitoja sekä rohkaista oppilasta kysymään ja esittämään ajatuksiaan ja kokemuksiaan ilman virheiden pelkoa. <i>Oppilas saa myönteisiä kokemuksia saamen kielen opetuksesta ja vuorovaikutuksesta saamelaisyhteisön kanssa.</i></p> <p>Luokat 1 ja 2</p>	<p>S1</p> <p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:</p> <p>S1 Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista (<i>esimerkiksi kuvista</i>). Tutustutaan erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin (<i>esim. tervehtiminen, kiittäminen, kohteliaisuus</i>) <i>Oppilas ohjataan ääntämään saamen kieltä oikein.</i></p> <p><i>Kuuntelemisen ja tuottamisen taitoja harjoitellaan mm. äänteiden ja riimiparien sekä sanojen vertailun avulla.</i></p> <p>Tutustutaan erilaisiin ilmaisukeinoihin muun muassa leikkejä, pelejä ja draamaa hyödyntäen.</p>	L2
<p>T2 virittää oppilaan uteliaisuutta ja kiinnostusta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöä kohtaan</p> <p>Luokat 1 ja 2</p>	<p>S1</p> <p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Tutustutaan erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja ilmaisukeinoihin muun muassa leikkejä, pelejä ja</p>	L2

	<p>draamaa hyödyntäen. <i>Lukemis- ja keskustelutilanteita harjoitellaan pari- ja ryhmätyöskentelyn keinoin, arkipäivän tilanteiden harjoittelu.</i> <i>1.-2. luokalla seurataan saamelaisalueen ajankohtaisia asioita ja saamenkielisiä lastenohjelmia erilaisten ilmaisukeinojen oppimiseksi.</i></p>	
<p>T3 kannustaa oppilasta kielen ja mielikuvituksen sekä yhteistyö- ja vuorovaikutustaitojen kehittämiseen Luokat 1 ja 2</p>	<p>S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan ympäristön kielellistä jäsentämistä ja nimeämistä, kuuntelemista, kysymistä, vastaamista ja kertomista. Tutustutaan erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin ja ilmaisukeinoihin muun muassa leikkejä, pelejä ja draamaa hyödyntäen. <i>Harjoitellaan kuvien, tarinoiden ja omien ja kuvitteellisten kokemusten kautta itseilmaisua.</i> <i>Kuunnellaan ja katsellaan saamenkielisiä lastenohjelmia eri medioita hyödyntäen.</i></p>	L2
Tekstien tulkitseminen		
<p>T4 ohjata oppilasta luomaan myönteistä ja uteliasta suhtautumista lukemiseen sekä kannustaa omaehtoiseen lukemiseen kielitaidon mukaan Luokat 1 ja 2</p>	<p>S2 Tekstien tulkitseminen: Tutustutaan erilaisiin teksteihin, kuten satuihin, kertomuksiin, runoihin, yksinkertaisiin tieto- ja mediateksteihin sekä kuviin. Harjoitellaan lukemista sekä kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista erityisesti kertovien ja kuvaavien tekstien pohjalta. Keskustellaan teksteistä ja jaetaan kokemuksia niistä. Kartutetaan sana- ja</p>	L1, L4

	<p>ilmaisuvaramtoa teksteihin tutustumalla.</p> <p><i>Opettaja lukee kaunokirjallisuutta ja kertoo tarinoita. Hyödynnetään mahdollisuuksien mukaan myös äänikirjoja.</i></p>	
<p>T5 innostaa oppilasta peruslukutaidon sekä tekstien ymmärtämistaidon oppimiseen</p> <p><i>Luokat 1 ja 2</i></p>	<p>S2 Tekstien tulkitseminen: Tutustutaan erilaisiin teksteihin, kuten satuihin, kertomuksiin, runoihin, yksinkertaisiin tieto- ja mediateksteihin sekä kuviin. Harjoitellaan lukemista sekä kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista erityisesti kertovien ja kuvaavien tekstien pohjalta. Keskustellaan teksteistä ja jaetaan kokemuksia niistä. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvaramtoa teksteihin tutustumalla. <i>Oppilas ohjataan tunnistamaan saamen kielen ortografian erikoismerkit. Oppilas lukee helppoja sanoja ja lauseita ja oppii ymmärtämään lukemaansa.</i></p>	L1, L4
<p>T6 ohjata oppilasta erilaisiin teksteihin tutustumisessa sekä niistä keskustelemisessä ajatusten ja kokemusten jakamiseksi</p> <p><i>Luokat 1 ja 2</i></p>	<p>S2 Tekstien tulkitseminen: Tutustutaan erilaisiin teksteihin, kuten satuihin, kertomuksiin, runoihin, yksinkertaisiin tieto- ja mediateksteihin sekä kuviin. Harjoitellaan lukemista sekä kysymysten tekemistä ja niihin vastaamista erityisesti kertovien ja kuvaavien tekstien pohjalta. Keskustellaan teksteistä ja jaetaan kokemuksia niistä. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvaramtoa teksteihin tutustumalla <i>(esimerkiksi lukemalla tai tutustumalla konkreettisesti aihepiiriin, tekemällä retken koulun</i></p>	L2, L4

	<i>ulkopuolelle).</i>	
Tekstien tuottaminen		
T7 auttaa oppilasta luomaan positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan Luokat 1 ja 2	S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja harjoitellaan kirjoittamista yksin ja yhdessä sekä leikitellään kielellä. <i>Harjoitellaan esimerkiksi loruja, hokemia, lastenlauluja ja joikuja.</i>	L2
T8 ohjata oppilasta tutustumaan saamenkieliseen kirjoitusjärjestelmään sekä edistämään kirjoittamisen perustaitoja Luokat 1 ja 2	S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja harjoitellaan kirjoittamista yksin ja yhdessä sekä leikitellään kielellä. <i>1. luokalla oppilas osaa kirjoittaa helppoja sanoja. 2. luokalla oppilas osaa saamenkieliset aakkoset ja kirjoittaa melko virheettömästi helppoja sanoja.</i>	L2, L5
T9 ohjata oppilasta harjoittelemaan tekstin tuottamista sekä rohkaista häntä ilmaisemaan kirjallisesti ajatuksiaan ja havaintojaan kielitaidon mukaan Luokat 1 ja 2	S3 Tekstien tuottaminen: Tutustutaan kirjoitusjärjestelmän ominaispiirteisiin ja harjoitellaan kirjoittamista yksin ja yhdessä sekä leikitellään kielellä. <i>Oppilas lukee myös ääneen.</i>	L1, L2
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen		
T10 rohkaista oppilasta käyttämään saamen kieltä koulussa, kotona ja lähiympäristössä sekä ohjata häntä havainnoimaan omaa kielenkäyttöään ja tutustumaan kielen perusrakenteisiin Luokat 1 ja 2	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Havainnoidaan saamen kielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä sekä rohkaistaan käyttämään saamen kieltä yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa. <i>Tutustutaan Suomen saamelaisalueisiin, jotta oppilas tiedostaa, että Suomessa puhutaan kolmea eri saamenkieltä ja että niihin liittyy erilaisia</i>	L1, L2, L3

	<i>kulttuurialueita.</i>	
T11 kannustaa oppilasta tutustumaan oman kieli- ja kulttuuriyhteisön tapa- ja juhlaperinteisiin sekä ohjata käyttämään ja arvostamaan saamenkielistä kulttuuritarjontaa Luokat 1 ja 2	S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Havainnoidaan saamen kielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä sekä rohkaistaan käyttämään saamen kieltä yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa. <i>Oppilas tutustuu saamenkieliseen lastenkirjallisuuteen sekä saamelaiseen kertoma- ja musiikkiperinteeseen (esimerkiksi taru- ja satuolennot, joiku). Oppilaiden kanssa käsitellään saamelaisyhteisössä tapahtuvia ajankohtaisia asioita, jotka liittyvät esimerkiksi mediaan, kulttuuriin tai kulttuuriperintöön.</i>	L2, L7
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T12 kannustaa oppilasta käyttämään saamen kieltä erilaisissa opiskelutilanteissa Luokat 1 ja 2	S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan opiskelun kieleen ja harjoitellaan tiedonalojen kielen perusteita yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa. <i>Oppilasta rohkaistaan kertomaan omassa luokassaan ja koulullaan saamelaisuudesta.</i>	L1, L2, L5
T13 rakentaa hyvä yhteistyö saamen kielen opetuksen ja muun alkuopetuksen välille Luokat 1 ja 2	S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Tutustutaan opiskelun kieleen ja harjoitellaan tiedonalojen kielen perusteita yhteistyössä muun alkuopetuksen kanssa. <i>Oulussa saamen opetus on keskitettyä ja yhteistyö liittyy käytännön järjestelyihin.</i>	L1, L7

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 1–2

Saamen kielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. *Paikalliset lisäykset ja tarkennukset 1.-2. luokan sisältöihin on tehty yllä olevaan taulukoon.*

Kulttuuriopetuksen sisällöt

Kulttuuriopetuksen sisällöt on esitetty alla olevassa taulukossa teemoittain. Niitä ei ole vuosiluokkaistettu, koska eri-ikäiset oppilaat voivat tehdä niitä opiskellessaan yhteistyötä. Menettely vahvistaa yhteisöllisyyden tunnetta.

Yläluokilla keskitytään kulttuuritiedon välittämiseen ja omaehtoisen kulttuurin tuottamiseen. Käden taitojen harjoittelu painottuu alaluokilla.

KULTTUURIOPETUKSEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT VUOSILUOKILLE 1-9 OULUSSA

Kulttuuri ja yhteisöllisyys/teemat	Kulttuuri ja yhteisöllisyys/tavoitteet ja toteutus
kädentaidot, käsityöt, kuvataide	<p><i>Oppilas tutustuu saamelaiskäsityön eri lajeihin ja valmistetaan mahdollisuuksien mukaan yksinkertaisia käsitöitä. Oppilas valmistaa koulupolkunsa aikana taitojensa mukaan yhden tai useamman taidetyön tai käsityön (esim. sisna-, pirtanauha-, luu-, poronnahka-, tekstiili-, paperi- ja puutyö). Taidetyöt voidaan integroida muuhun kulttuuriopetukseen.</i></p> <p><i>Oppilas tutustuu saamelaiskäsityön materiaaleihin ja niiden perinteisiin valmistusmenetelmiin (esim. nahka, nahan muokkaus, verka, puu, tina ja luu).</i></p> <p><i>Oppilas tutustuu perinteisiin ja nykyaikaisiin saamelaiskäsitöihin ja työtapoihin.</i></p> <p><i>Oppilas tutustuu koulupolkunsa aikana joihinkin saamelaisiin kuvataiteilijoihin (tai muuhun taiteilijaan) ja tekee heistä suullisen tai kirjallisen esitelmän saameksi tai suomeksi oman kielitaitonsa mukaan. Jos oppilas tekee esitelmän suomeksi, tulee hänen tehdä sanalista saameksi.</i></p>
elokuva, draama, musiikki	<p><i>Oppilas kuuntelee ja laulaa mahdollisuuksien mukaan saamenkielisiä lauluja, joikuja, leuddeja sekä nykymusiikkia.</i></p> <p><i>Oppilas oppii saamen suvun laulun sanat ja tietää niiden merkityksen.</i></p> <p><i>Oppilas tutustuu joiku- ja leudd-perinteeseen.</i></p> <p><i>Oppilas tutustuu joikaajiin ja nykymusiikin artisteihin.</i></p> <p><i>Oppilas tutustuu koulupolkunsa aikana joihinkin saamelaisiin musiikki- tai elokuvataiteilijoihin (tai muuhun taiteilijaan) ja tekee heistä suullisen tai kirjallisen esitelmän saameksi tai suomeksi oman kielitaitonsa mukaan. Jos oppilas tekee esitelmän suomeksi, tulee hänen tehdä sanalista saameksi.</i></p> <p><i>Oppilas katselee saamenkielisiä tai saamelaisia elokuvia tai dokumentteja mahdollisuuksien mukaan sekä tutustuu saamelaiseen teatteri- ja elokuvataiteeseen sekä elokuvatekijöihin. Käydään mahdollisuuksien mukaan saamelaisissa teatteriesityksissä tai muissa saamelaiseen kulttuurin liittyvissä kulttuuritapahtumissa (esim. nuorten taidetapahtuma).</i></p>

<p>elinkeinot, suku, historia, ruoka, luonto</p>	<p><i>Oppilas tuntee oman suvun sukulaisuusjärjestelmää ja sen merkitystä sekä opettelee omien sukulaistensa nimityksiä (patronyymit). Oppilas tekee sukupuun.</i></p> <p><i>Oppilas tutustuu kartan avulla omaan ja sukunsa lähihistoriaan sekä sukunsa asuma-alueisiin. Samalla oppilas tutustuu saamelaisten asuma-alueeseen (valtioiden rajat) ja eri saamen kielten puhuma-alueisiin.</i></p> <p><i>Oppilas hankkii perinnetietoa esim. haastatteleamalla vanhempia, isovanhempia ja muita sukulaisia.</i></p> <p><i>Oppilas oppii ymmärtämään ja arvostamaan saamen kansallispäivän merkitystä.</i></p> <p><i>Oppilas syventää luontotietouttaan ja -sanastoaan sekä ymmärtää vuodenaikojen merkityksen saamelaisten perinteisiin elämäntapoihin.</i></p> <p><i>Oppilas hankkii tietoa perinteisistä ja nykyisistä elinkeinoista (esim. poronhoito, kalastus, luontaiselinkeinot, käsityöt, maatalous ja turismi) ja tietää niiden merkityksen saamelaisille. Tiedon hankkimiseen voi liittyä jokin käytännön toteutus (esim. riekkoansa).</i></p> <p><i>Tutustutaan Oulun seudun historiaan ja nykyaikaan saamelaisnäkökulmasta (paikannimet, evakkomatkat Pohjanmaalle).</i></p> <p><i>Oppilas tuntee saamelaista yhteiskuntaa ja tutustuu eri saamelaiskäräjien toimintaan (esim. oppimateriaalikeskus ja äänioikeus saamelaiskäräjien vaaleissa).</i></p> <p><i>Oppilas tietää saamelaisen ruokakulttuurin erikoisuudet kuten kumpukset, poronliha eri muodoissa, lohi, hilla (esim. maistelu, valmistaminen, reseptien lukeminen).</i></p> <p><i>Tehdään mahdollisuuksien mukaan retki luontoon, vierailu (esim. Oulun Giellagas-instituuttiin, eläinmuseoon, kasvitieteellisenpuutarhaan, taidemuseoon tai pääkirjastoon) tai virtuaalivierailu.</i></p>
<p>kirjallisuus</p>	<p><i>Oppilas tutustuu ja hankkii tietoa saamelaisista tai saamenkielisistä kirjailijoista.</i></p> <p><i>Oppilas tutustuu saamenkieliseen kirjallisuuteen ja lukee sitä taitojensa mukaan.</i></p> <p><i>Oppilas tutustuu saamelaisen kirjallisuuden klassikoihin ja muuhun saamelaiseen kirjallisuuteen.</i></p> <p><i>Oppilas tutustuu pohjoissaamen eri murteisiin ja eri saamen kielten puhuttuun ja kirjoitettuun kieleen. Oppilas oppii huomaamaan saamen kielen murre-eroja.</i></p> <p><i>Oppilas tutustuu ja hankkii tietoa saamen kirjakielen ja kirjallisuuden päävaiheista.</i></p> <p><i>Yhdeksännellä luokalla oppilas lukee taitotasonsa mukaan yhden teoksen tai pidemmän tekstin ja tekee siihen liittyvän tehtävän joko saameksi tai suomeksi.</i></p> <p><i>Suomeksi tehtäessä oppilaan täytyy laatia saamenkielinen sanalista. Oppilaan kielitason salliessa voidaan antaa jo aiemmin luettavaksi saamenkielistä kirjallisuutta (esim. novellit, sarjakuvat, runot, uutiset).</i></p> <p><i>Oppilas tutustuu saamenkieliseen mediaan (esim. YLE Sápmi, Ávvir) ja oppii etsimään niistä haluamaansa tietoa.</i></p> <p><i>Yhdeksäsluokkalainen syventää tietoaan haluamastaan kulttuurin osa-alueesta tai taiteilijasta ja tekee aiheestaan lyhyen tutkielman/esitelmän saameksi tai suomeksi.</i></p>

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä saamen kielessä vuosiluokilla 1–2

Vuosiluokilla 1-2 oppimisen arvioinnin lähtökohtana ja tavoitteena on saada kokonaiskuva kunkin oppilaan kielellisen kehityksen edistymisestä. Arviointiin perustuvan palautteen kautta oppilaat saavat tietoa kielitaitonsa vahvuuksista sekä edistymisestään saamen kielen oppijoina. Oppilaat saavat myös monipuolisesti palautetta siitä, miten ymmärtävät ja käyttävät kieltä, ilmaisevat itseään, osallistuvat yhteiseen keskusteluun sekä tuottavat ja tulkitsevat tekstejä. Kannustava palaute osaamisen eri alueilta on tärkeää.

Oppimisprosessin kannalta keskeisiä arvioinnin ja palautteen antamisen kohteita saamen kielessä ovat

- edistyminen itsensä ilmaisemisessa ja vuorovaikutustaidoissa, sana- ja käsitevarannon karttuminen

- edistyminen lukutaidossa sekä tekstien ymmärtämisessä, lukemisharrastuneisuuden vahvistuminen
- edistyminen tekstien tuottamisessa
- edistyminen kielen ja kulttuurin ymmärtämisessä, erityisesti havaintojen tekeminen sanojen merkityksestä ja arjen kielenkäyttötilanteista

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ SAAMEN KIELI VUOSILUOKILLA 3–6

Vuosiluokilla 3–6 opetuksen erityisenä tehtävänä on kannustaa oppilaita toimimaan aktiivisesti saamen kielellä erilaisissa vuorovaikutustilanteissa. Oppilaat oppivat lukemaan erilaisia lukemistapoja käyttäen, jäsentämään lukemaansa ja jakamaan lukukokemuksiaan sekä vahvistavat kirjoitetun kielen ja oikeinkirjoituksen hallintaa. Oppilaat tutustuvat kielen keskeisiin ominaispiirteisiin. Oppilaat oppivat vertailemaan kieliä ja hyödyntämään kielitaitoa erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla saamen kielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Tavoitteena on syventää suhdetta omaan kieleen ja oppia arvostamaan eri kielten taitoa. Tavoitteena on myös oppia arvioimaan ja ohjaamaan omaa oppimista. Oppilaan opiskelumotivaatiota vahvistetaan yhteistyössä kotien ja kieliyhteisön kanssa.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa Luokat 3-6	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Harjoitellaan yhteistyötaitoja, kuten kuuntelemista ja aloitteiden tekemistä sekä tehdään esityksiä hyödyntämällä omakielisen lähiympäristön ja median mahdollisuuksia. Harjoitellaan oman toiminnan arviointia ja palautteen antamista ja vastaanottamista. <i>3. ja 4. luokalla osallistutaan aitoihin saamenkielisiin vuorovaikutustilanteisiin (esim. sosiaalinen media, vierailut mahdollisuuksien mukaan).</i> <i>4. luokasta lähtien keskustellaan asioista teemoittain (esim. harrastukset ja lähiympäristö).</i> <i>5. ja 6. luokalla sanavarasto karttuu lisää</i>	L2

	<p><i>ja vuorovaikutustaidot kasvavat. Kielen aktiivinen käyttö lisääntyy.</i></p> <p><i>6. luokalla harjoitellaan jo monipuolisesti erilaisia suullisia vuorovaikutustilanteita.</i></p>	
<p>T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen käyttöön ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa</p> <p>Luokat 3-6</p>	<p>S1</p> <p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:</p> <p>Harjoitellaan yhteistyötaitoja, kuten kuuntelemista ja aloitteiden tekemistä sekä tehdään esityksiä hyödyntämällä omakielisen lähiympäristön ja median mahdollisuuksia.</p> <p>Harjoitellaan oman toiminnan arviointia ja palautteen antamista ja vastaanottamista.</p> <p><i>3. ja 4. luokalla oppilas oppii enenevässä määrin huomioimaan viestin vastaanottajan. Taitoa harjoitellaan esimerkiksi ryhmäkeskusteluissa.</i></p> <p><i>Harjoitellaan esiintymistä 4. luokasta alkaen omassa ryhmässä.</i></p> <p><i>5. ja 6. luokalla oppilaan aktiiviset vuorovaikutustaidot syvenevät (suulliset harjoitukset).</i></p>	L2
<p>T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta</p> <p>Luokat 3-6</p>	<p>S1</p> <p>Vuorovaikutustilanteissa toimiminen:</p> <p>Harjoitellaan yhteistyötaitoja, kuten kuuntelemista ja aloitteiden tekemistä sekä tehdään esityksiä hyödyntämällä omakielisen lähiympäristön ja median mahdollisuuksia.</p>	L1

	<p>Harjoitellaan oman toiminnan arviointia ja palautteen antamista ja vastaanottamista.</p> <p><i>Oppilaan tavoitteellista toimintaa tukee itsearviointi, jonka tavat monipuolistuvat 5. luokasta alkaen.</i></p>	
Tekstien tulkitseminen		
<p>T4 innostaa oppilasta omaehtoiseen lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan</p> <p>Luokat 3-6</p>	<p>S2 Tekstien tulkitseminen:</p> <p>Työskennellään monipuolisesti erilaisten tekstien kanssa niin, että suhde saamenkieliseen tekstimaailmaan vahvistuu. Syvennetään lukemisen ja tekstien tulkinnan taitoa tutustumalla erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin, erityisesti kertoviin, kuvaaviin ja yksinkertaisiin kantaa ottaviin teksteihin. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, muun muassa kysymistä, silmäilyä ja tiivistämistä. Keskustellaan teksteistä, jaetaan lukukokemuksia ja syvennetään tuntemusta siitä, miten erilaiset tekstit rakentuvat. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvarantoa.</p> <p><i>3. oppilas kiinnittää huomiota myös lukiessaan oikein ääntämiseen.</i></p> <p><i>3. ja 4. luokalla oppilaat lukevat monipuolisesti saamenkielistä kirjallisuutta, katselevat elokuvia ja kuuntelevat saamenkielistä musiikkia.</i></p> <p><i>Oppilas lukee 3.-6.</i></p>	L1, L4, L5

	<i>luokalla kielitaitoaan vastaavia saamenkielisiä tekstejä (esim. lehdet, sarjakuvat, uutistekstit, tietokirjallisuus, kaunokirjallisuus).</i>	
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista, kehittämään tekstien ymmärtämisen taitoja sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoa Luokat 3-6	S2 Tekstien tulkitseminen: Työskennellään monipuolisesti erilaisten tekstien kanssa niin, että suhde saamenkieliseen tekstimaailmaan vahvistuu. Syvennetään lukemisen ja tekstien tulkinnan taitoa tutustumalla erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin, erityisesti kertoviin, kuvaaviin ja yksinkertaisiin kantaa ottaviin teksteihin. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, muun muassa kysymistä, silmäilyä ja tiivistämistä. Keskustellaan teksteistä, jaetaan lukukokemuksia ja syvennetään tuntemusta siitä, miten erilaiset tekstit rakentuvat. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvarantoa. <i>3. ja 4. luokalla teksteihin tutustutaan ja niitä käytetään teemoittain (esim. lähiympäristö, arki, harrastukset, ruokakulttuuri).</i> <i>5. ja 6. luokalla harjoitellaan ydinsisällön erottamista tekstistä (esim. kysymysten avulla, alleviivaustekniikka, avainsanojen etsiminen, ajatuskartat).</i>	L4, L5
T6 ohjata oppilasta käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi	S2 Tekstien tulkitseminen:	L1, L2, L4

<p>sekä keskustelemaan teksteistä Luokat 3- 6</p>	<p>Työskennellään monipuolisesti erilaisten tekstien kanssa niin, että suhde saamenkieliseen tekstimaailmaan vahvistuu. Syvennetään lukemisen ja tekstien tulkinnan taitoa tutustumalla erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin, erityisesti kertoviin, kuvaaviin ja yksinkertaisiin kantaa ottaviin teksteihin. Harjoitellaan tekstin ymmärtämisen strategioita, muun muassa kysymistä, silmäilyä ja tiivistämistä. Keskustellaan teksteistä, jaetaan lukukokemuksia ja syvennetään tuntemusta siitä, miten erilaiset tekstit rakentuvat. Kartutetaan sana- ja ilmaisuvarantoa. <i>3. ja 4. luokalla tekstien avaamisella varmistetaan luetun tekstin ymmärtäminen.</i> <i>3. ja 4. luokalla luetaan erilaisia tekstityyppejä (esim. runot, laululyriikat sarjakuvat, tietotekstit)</i> <i>3. ja 4. luokalla oppilas voi käyttää lukemaansa myös oman tuottamisen pohjana.</i> <i>3.-6. luokalla seurataan saamelaisalueen ajankohtaisia asioita oppilaiden identiteetin vahvistamiseksi ja tiedonhalun herättämiseksi.</i></p>	
<p>Tekstien tuottaminen</p>		
<p>T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan Luokat 3-6</p>	<p>S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä tekstin rakennetta.</p>	<p>L2</p>

	<p>Harjoitellaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja sekä saamen kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteitä ja niiden käyttöä omassa tekstissä. Kirjoitetaan yksin ja yhdessä tekstejä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.</p> <p><i>5. ja 6. luokalla muokataan omia tekstejä palautteen pohjalta.</i></p>	
<p>T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa Luokat 3-6</p>	<p>S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä tekstin rakennetta. Harjoitellaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja sekä saamen kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteitä ja niiden käyttöä omassa tekstissä. Kirjoitetaan yksin ja yhdessä tekstejä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.</p> <p><i>3. luokalla opiskellaan kirjainten jakamista vokaaleihin, konsonantteihin ja diftongeihin. Kerrataan tavutusta. Lisätään lausetietoisuutta niin, että 3. ja 4. luokalla oppilas oppii kirjoittamaan lyhyitä lauseita.</i></p> <p><i>3. luokasta lähtien harjoitellaan tuottamaan omia tekstejä (esim. listat, julistetekstit, sadut, kertomukset, tarinat, tiivistelmät).</i></p> <p><i>Menetelmänä on</i></p>	<p>L1, L2, L5</p>

	<p><i>esimerkiksi prosessikirjoittaminen 4. luokasta lähtien. Harjoitellaan 5. ja 6. luokalla oikeinkirjoitusta omien tekstien (vrt. esimerkit yllä) tuottamisen yhteydessä. Näppäintaidoissa keskitytään saamen kielen erityisfontteihin.</i></p>	
<p>T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä Luokat 4-6</p>	<p>S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan tekstin tuottamisen vaiheita sekä tekstin rakennetta. Harjoitellaan käsikirjoittamista ja näppäintaitoja sekä saamen kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteitä ja niiden käyttöä omassa tekstissä. Kirjoitetaan yksin ja yhdessä tekstejä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä. <i>4. luokasta lähtien harjoitellaan teksti rakentamista ja oikeinkirjoitusta tekemällä helppoja kirjoitusharjoituksia (esim. tekstiviestit ja muut viestit, ilmoitukset, kirjeet ja kortit). Tuotetaan tekstiä omista kokemuksista ja elämyksistä.</i></p>	L1, L2
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>		
<p>T10 auttaa oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen merkitystä Luokat 3-6</p>	<p>S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Pohditaan kulttuurisen identiteetin muodostumista sekä saamen kielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä.</p>	L1, L2

	<p>Tutustutaan saamen kielen keskeisiin rakenteisiin.</p> <p><i>Vertaillaan omaa murretta ja kirjoitettua kieltä ja saamenkieliä toisiinsa. Keskustellaan kielellisestä ja kulttuurisesta moninaisuudesta. Opetellaan saamelaiskulttuurille ominaisia keskustelutaitoja.</i></p>	
<p>T11 ohjata oppilasta tutustumaan saamen kielen keskeisiin rakenteisiin</p> <p>Luokat 3-6</p>	<p>S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:</p> <p>Pohditaan kulttuurisen identiteetin muodostumista sekä saamen kielen käyttöä kotona, koulussa ja lähiympäristössä.</p> <p>Tutustutaan saamen kielen keskeisiin rakenteisiin.</p> <p><i>(vrt. pohjoissaamen kielen ja saamelaisen kulttuurin täydentävän opetuksen paikallinen tukimateriaali)</i></p>	L1, L2
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
<p>T12 ohjata oppilasta hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä</p> <p>Luokat 3-6</p>	<p>S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena:</p> <p>Tutustutaan eri oppiaineiden käsitteisiin ja tekstikäytänteisiin sekä vertaillaan tiedonalojen tekstejä. Harjoitellaan saamenkielisen tiedon hakuja ja median käyttöä. Esitellään ja harjoitellaan erilaisia kielenoppimisen strategioita.</p> <p><i>Huomioidaan oppilaiden kielitaitotaso ja ryhmien heterogeenisyys.</i></p>	L1, L4
<p>T13 tarjota oppilaalle välineitä saamenkielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella saamen kieltä</p>	<p>S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena:</p> <p>Tutustutaan eri</p>	L1, L4, L5

Luokat 3-6	oppiaineiden käsitteisiin ja tekstikäytänteisiin sekä vertaillaan tiedonalojen tekstejä. Harjoitellaan saamenkielisen tiedon hakuja ja median käyttöä. Esitellään ja harjoitellaan erilaisia kielenoppimisen strategioita.	
-------------------	--	--

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 3–6

Saamen kielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. *Paikalliset lisäykset ja tarkennukset 3.-6. luokan sisältöihin on tehty yllä olevaan taulukkoon.*

KULTTUURIOPETUKSEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT VUOSILUOKILLE 1-9 on esitelty taulukossa vuosiluokkien 1-2 yhteydessä.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä saamen kielessä vuosiluokilla 3–6

Oppimisen arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on sujuvoitunut ja miten hänen ilmaisuvaramensa on monipuolistunut. Arviointi tuottaa tietoa myös opetuksen suunnittelulle. Palautteen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä sekä itsestään saamen kielen oppijana ja taidostaan hyödyntää kielitaitoaan oppimisen tukena.

Saamen kielen sanallista arviota tai arvosanaa antaessaan opettaja arvioi oppilaan osaamista suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa asetettuihin tavoitteisiin. Määritellessään osaamisen tasoa 6. vuosiluokan päättyessä opettaja käyttää valtakunnallista hyvän osaamisen kuvausta. Oppimisen edistymisen kannalta keskeisiä ovat saamen kielen eri tavoitealueiden perustaidot ja niihin johtavat työskentelyprosessit ja oppimisstrategiat.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen hyvän osaamisen kuvaus 6. vuosiluokan päätteeksi

Opetuksen tavoite	Sisältöalueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvän osaamisen kuvaus
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 kannustaa oppilasta toimimaan erilaisissa vuorovaikutustilanteissa	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osallistuu erilaisiin vuorovaikutustilanteisiin. Oppilas kuuntelee ryhmän jäsenten näkemyksiä, ottaa heidät huomioon ja tekee aloitteita vuorovaikutustilanteissa.
T2 kannustaa oppilasta erilaisten ilmaisukeinojen	S1	Ilmaisukeinojen käyttö	Oppilas osaa käyttää erilaisia ilmaisukeinoja

käyttöön ryhmä- ja vuorovaikutustilanteissa			
T3 ohjata oppilasta arvioimaan omaa toimintaansa sekä vastaanottamaan ja antamaan palautetta	S1	Oman toiminnan arvioiminen sekä palautteen vastaanottaminen ja antaminen	Oppilas osaa ohjatusti arvioida toimintaansa sekä ottaa vastaan ja antaa palautetta.
Tekstien tulkitseminen			
T4 innostaa oppilasta lukemiseen ja omakielisten tekstien käyttöön kielitaidon mukaan	S2	Lukeminen ja omakielisten tekstien käyttö	Oppilas lukee sovitut teokset tai tekstikatkelmat.
T5 ohjata oppilasta edistämään peruslukutaidon sujuvoitumista, kehittämään tekstien ymmärtämisen taitoja sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoa	S2	Lukutaidon sujuvuus ja tekstien ymmärtäminen, sana- ja käsitevarannon laajentuminen	Oppilas lukee sujuvasti ja hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon.
T6 ohjata oppilaita käyttämään lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä keskustelemaan teksteistä	S2	Lukutaidon ja tekstien käyttötaidot sekä teksteistä keskusteleminen	Oppilas osaa hyödyntää lukutaitoaan ja tekstejä elämysten saamiseksi, tiedon hankkimiseksi ja arvioimiseksi sekä osaa keskustella teksteistä omien kokemustensa pohjalta.
Tekstien tuottaminen			
T7 auttaa oppilasta kehittämään ilmaisuaan sekä positiivista suhtautumista kirjoittamiseen kielitaidon mukaan	S3	Ilmaisu tekstien tuottamisessa	Oppilas osaa käyttää teksteissään jossain määrin erilaisia ilmaisuja.
T8 kannustaa oppilasta harjoittelemaan ja sujuvoittamaan kirjoittamisen perustaitoja sekä tekstien tuottamisen taitoa	S3	Kirjoittamisen taidot	Oppilas tuntee pääosin kielen kirjoitusjärjestelmän ja oikeinkirjoitusta sekä pystyy ohjatusti laatimaan kaunokirjallisia tekstejä ja asiatekstejä.
T9 innostaa oppilasta edistämään ajatusten ja kokemusten ilmaisemista asiateksteissä ja kaunokirjallisissa teksteissä	S3	Ajatusten ja kokemusten ilmaiseminen teksteissä	Oppilas pystyy ohjatusti teksteissään kertomaan ja selostamaan ajatuksia ja kokemuksia.
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			

T10 auttaa oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä äidinkielen merkitystä	S4	Kielelliseen ja kulttuuriseen identiteetin sekä äidinkielen merkityksen havainnointi	Oppilas osaa kertoa, mitä tarkoittaa kielellinen ja kulttuurinen identiteetti ja kuvata äidinkielen merkitystä.
T11 ohjata oppilasta tutustumaan saamen kielen keskeisiin rakenteisiin ja käyttämään niitä ilmaisussaan	S4	keskeisten rakenteiden tuntemus	Oppilas tuntee saamen kielen keskeisimpiä rakenteita ja osaa käyttää niitä jossakin määrin.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T12 ohjata oppilasta hyödyntämään saamen kielen taitoa kaikessa oppimisessa ja kehittämään eri tiedonalojen kieltä	S5	Saamen kielen käyttö oppimisessa	Oppilas osaa käyttää ohjatusti saamen kieltä opiskelun tukena ja tuntee jonkin verran eri tiedonalojen kieltä.
T13 tarjota oppilalle välineitä saamenkielisen tiedon etsimiseen, pohtimiseen ja arviointiin sekä tukea oppilasta omaksumaan itseohjautuva tapa opiskella saamen kieltä	S5	Tiedonhakutaidot	Oppilas tuntee jossakin määrin saamenkielisen tiedonhaun lähteitä ja osaa etsiä tietoa. Oppilas osaa opiskella saamen kieltä itseohjautuvasti.

PERUSOPETUSTA TÄYDENTÄVÄ SAAMEN KIELI VUOSILUOKILLA 7–9

Vuosiluokilla 7–9 opetuksen erityisenä tehtävänä on syventää ja laajentaa oppilaiden saamen kielen taitoa kunkin kielitaidon mukaisesti. Oppilaat tutustuvat erilaisiin suullisiin ja kirjallisiin teksteihin sekä oppivat tulkitsemaan, analysoimaan ja tuottamaan niitä. Oppilaiden suhde saamenkieliseen kirjallisuuteen ja kertomus- ja kulttuuriperinteeseen sekä kieliyhteisöön syvenee ja monipuolistuu. Oppilaat syventävät kielen ominaispiirteiden osaamistaan sekä hyödyntävät kielitietoaan ja -taitoaan erilaisissa oppimisympäristöissä hankkimalla äidinkielen avulla tietoa eri oppiaineissa. Oppilaiden arvostus saamen kieltä kohtaan vahvistuu ja heidän kykynsä käyttää kieltä tietoisesti ja luovasti kasvaa. Oppilaat omaksuvat tiedonhaluisen ja itseohjautuvan tavan opiskella saamen kieltä ja syventävät taitoaan vertailla kieliä sekä hyödyntävät eri kielten taitoaan monipuolisesti. Oppilaat omaksuvat keinoja kehittää kielitaitoaan myös perusopetuksen päätyttyä. Oppilaat syventävät opiskelumotivaatiotaan yhteistyössä kotien ja saamenkielisen yhteisön kanssa.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 7–9

Opetuksen tavoitteet	Tavoitteisiin liittyvät sisältöalueet	Laaja-alainen osaaminen
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen		
T1 ohjata oppilasta edistämään taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä Luokat 7-9	S1 Vuorovaikutustilanteissa toimiminen: Keskustellaan nuorten	L1, L2

	<p>maailman, kotien ja kieliyhteisön tapahtumista, harjoitellaan keskustelua, väittelyä ja mielipiteiden ilmaisemista sekä vertaillaan eri kieliyhteisöjen vuorovaikutus- ja keskustelutapoja. Harjoitellaan erilaisia vuorovaikutustilanteita hyödyntämällä omakielisen ympäristön ja median mahdollisuuksia. Arvioidaan omaa toimintaa sekä harjoitellaan palautteen antamista ja vastaanottamista.</p> <p><i>Pidetään 7. luokasta lähtien suullisia esityksiä esim. luetusta tekstistä tai harrastuksista, jaetaan omia kokemuksia esim. elokuvista, harrastuksista, matkoista.</i></p> <p><i>8. luokalla syvennetään taitoa perustella mielipiteitään (kirjoitettu, suullinen). Osallistutaan mahdollisuuksien mukaan saamekielisiin vuorovaikutustilanteisiin esim. vierailijat, vierailut, yhteydenpito Internetin välityksellä.</i></p> <p><i>9. luokalla viestintätilanteiden harjoittelun vaatavuus kasvaa (esim. onnittelupuhe, haastattelu, kulttuuria koskeva esitelmä)</i></p> <p><i>7.-9. luokilla annetaan ja otetaan vastaan rakentavaa palautetta.</i></p>	
--	---	--

Tekstien tulkitseminen		
<p>T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan</p> <p>Luokat 7-9</p>	<p>S2 Tekstien tulkitseminen:</p> <p>Vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta saamenkielisiin teksteihin hyödyntämällä oppilaiden ehdottamia tekstejä. Laajennetaan lukemisen kohteita ja ohjataan käyttämään erilaisia lähteitä saamenkielisten tekstien löytämiseksi. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja harjoitellaan lähteiden luotettavuuden arviointia. Tutustutaan myös pohtiviin ja ohjaaviin teksteihin. Jaetaan lukukokemuksia ja tulkintoja teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä. Kartutetaan sana- ja käsitevarantoa.</p> <p><i>7. luokalla luetaan tekstejä eläytyen ja mahdollisesti dramatisoiden.</i></p> <p><i>8. luokalla luetaan runoja, joikutekstejä ja kaunokirjallisuutta.</i></p> <p><i>9. luokalla tutustutaan saamenkieliseen virastoterminologiaan.</i></p>	<p>L2, L5, L7</p>
<p>T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista</p> <p>Luokat 7-9</p>	<p>S2 Tekstien tulkitseminen:</p> <p>Vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta saamenkielisiin teksteihin hyödyntämällä oppilaiden ehdottamia tekstejä. Laajennetaan lukemisen kohteita ja ohjataan käyttämään erilaisia lähteitä saamenkielisten tekstien löytämiseksi.</p>	<p>L2, L4, L5</p>

	<p>Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja harjoitellaan lähteiden luotettavuuden arviointia. Tutustutaan myös pohtiviin ja ohjaaviin teksteihin. Jaetaan lukukokemuksia ja tulkintoja teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä. Kartutetaan sana- ja käsitevarantoa.</p>	
<p>T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi, elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä Luokat 7-9</p>	<p>S2 Tekstien tulkitseminen: Vahvistetaan oppilaiden kiinnostusta saamenkielisiin teksteihin hyödyntämällä oppilaiden ehdottamia tekstejä. Laajennetaan lukemisen kohteita ja ohjataan käyttämään erilaisia lähteitä saamenkielisten tekstien löytämiseksi. Syvennetään tekstin ymmärtämisen strategioita ja harjoitellaan lähteiden luotettavuuden arviointia. Tutustutaan myös pohtiviin ja ohjaaviin teksteihin. Jaetaan lukukokemuksia ja tulkintoja teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä. Kartutetaan sana- ja käsitevarantoa. <i>Harjoitellaan ydinsisällön erottamista tekstistä (esim. alleviivaustekniikka, avainsanat, mielikuvakartat, tiivistelmät).</i></p>	L1, L2, L4
Tekstien tuottaminen		
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta	<p>S3 Tekstien tuottaminen:</p>	L2, L5

<p>vahvistamaan positiivista suhtautumistaan kirjoittamiseen Luokat 7-9</p>	<p>Harjoitellaan kertovien, kuvaavien, kantaa ottavien, pohtivien ja ohjaavien tekstien tuottamista erilaisia tarkoituksia varten sekä syvennetään kirjoittamisprosessin vaiheiden hallintaa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Syvennetään saamen kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteiden tuntemusta ja niiden hallintaa omassa tekstissä sekä pohditaan eri sanojen ja ilmaisujen merkitysten ja sävyjen vaikutusta tekstiin. Kirjoitetaan tekstejä yksin ja yhdessä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä. <i>Kirjoitetaan erilaisia tekstejä, esim. 7. luokalla seinäjuliste ja mainos, 8. luokalla oma joiku tai runo, 9. luokalla työhakemus, mielipidekirjoitus tai blogiteksti.</i> <i>Muokataan omia tekstejä palautteen pohjalta.</i></p>	
<p>T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa Luokat 7-9</p>	<p>S3 Tekstien tuottaminen: Harjoitellaan kertovien, kuvaavien, kantaa ottavien, pohtivien ja ohjaavien tekstien tuottamista erilaisia tarkoituksia varten sekä syvennetään kirjoittamisprosessin vaiheiden hallintaa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Syvennetään saamen</p>	<p>L1, L2</p>

	<p>kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteiden tuntemusta ja niiden hallintaa omassa tekstissä sekä pohditaan eri sanojen ja ilmaisujen merkitysten ja sävyjen vaikutusta tekstiin. Kirjoitetaan tekstejä yksin ja yhdessä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.</p> <p><i>Näppäintaidoissa keskitytään saamen kielen erityisfontteihin.</i></p>	
<p>T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia tekstejä</p> <p>Luokat 7-9</p>	<p>S3 Tekstien tuottaminen:</p> <p>Harjoitellaan kertovien, kuvaavien, kantaa ottavien, pohtivien ja ohjaavien tekstien tuottamista erilaisia tarkoituksia varten sekä syvennetään kirjoittamisprosessin vaiheiden hallintaa. Sujuvoitetaan käsinkirjoittamista ja näppäintaitoja. Syvennetään saamen kielen oikeinkirjoituksen erityispiirteiden tuntemusta ja niiden hallintaa omassa tekstissä sekä pohditaan eri sanojen ja ilmaisujen merkitysten ja sävyjen vaikutusta tekstiin. Kirjoitetaan tekstejä yksin ja yhdessä sekä keskustellaan ja annetaan palautetta niistä.</p>	L1, L2, L7
<p>Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen</p>		
<p>T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä saamen kielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa</p>	<p>S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen:</p> <p>Tutustutaan saamenkieliseen</p>	L2, L2, L7

<p>Luokat 7-9</p>	<p>mediaan ja kulttuuritarjontaan sekä harjoitellaan niiden kriittistä tarkastelua. Syvennetään saamen kielen keskeisten rakenteiden ja muiden piirteiden tuntemusta ja vertaillaan niitä suomen kieleen. Hankitaan tietoa myös Suomen kansalliskielistä ja muista vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. <i>Pääpaino on saamen kielissä.</i></p>	
<p>T9 kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa Luokat 7-9</p>	<p>S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutustutaan saamenkieliseen mediaan ja kulttuuritarjontaan sekä harjoitellaan niiden kriittistä tarkastelua. Syvennetään saamen kielen keskeisten rakenteiden ja muiden piirteiden tuntemusta ja vertaillaan niitä suomen kieleen. Hankitaan tietoa myös Suomen kansalliskielistä ja muista vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle. <i>Pääpaino on saamen kielissä.</i></p>	<p>L2, L4</p>
<p>T10 ohjata oppilasta syventämään tietojaan saamen kielen keskeisistä rakenteista ja analysoidaan niitä Luokat 7-9</p>	<p>S4 Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen: Tutustutaan saamenkieliseen mediaan ja kulttuuritarjontaan sekä harjoitellaan niiden kriittistä tarkastelua. Syvennetään saamen kielen keskeisten rakenteiden ja muiden</p>	<p>L2, L4, L5</p>

	piirteiden tuntemusta ja vertaillaan niitä suomen kieleen. Hankitaan tietoa myös Suomen kansalliskielistä ja muista vähemmistökielistä sekä niiden merkityksestä yksilölle ja yhteisölle.	
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena		
T11 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttäen saamen kieltä tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä Luokat 7-9	S5 Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena: Syvennetään eri oppiaineiden käsitteiden ja tekstikäytänteiden tuntemusta. Laajennetaan saamenkielisen tiedonhaun käyttöä kaiken oppimisen tukena.	L1, L4, L6

Perusopetusta täydentävän saamen kielen opetuksen tavoitteisiin liittyvät keskeiset sisältöalueet vuosiluokilla 7–9

Saamen kielen kieli-, vuorovaikutus- ja tekstitaitojen oppiminen tapahtuu kielenkäyttötilanteissa sekä monipuolisessa työskentelyssä kielen avulla. Sisällöt valitaan siten, että oppilaat voivat laajentaa omaan kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin liittyvää osaamistaan monipuolisesti. Sisällöt tukevat tavoitteiden saavuttamista ja hyödyntävät sekä oppilaiden kokemuksia että paikallisia mahdollisuuksia. Sisältöalueista muodostetaan kokonaisuuksia eri vuosiluokille. *Paikalliset lisäykset ja tarkennukset 7.-9. luokan sisältöihin on tehty yllä olevaan taulukkoon.*

KULTTUURIOPETUKSEN TAVOITTEET JA SISÄLLÖT VUOSILUOKILLE 1-9 on esitelty taulukossa vuosiluokkien 1-2 yhteydessä.

Oppilaan oppimisen arviointi perusopetusta täydentävässä saamen kielessä vuosiluokilla 7–9

Arvioinnin tehtävänä on tuottaa tietoa oppilaan oppimisen edistymisestä sekä ohjata ja kannustaa oppilasta. Oppilas saa monipuolista palautetta siitä, miten hänen taitonsa ymmärtää ja käyttää kieltä suullisesti ja kirjallisesti on sujuvoitunut ja monipuolistunut. Oppilaan tekstilajituntemus on monipuolistunut ja hänen taitonsa tulkita ja tuottaa erilaisia tekstilajeja on syventynyt. Arviointipalaute tuottaa tietoa opetuksen suunnittelulle. Sen avulla oppilas saa tietoa kielitaitonsa vahvuuksista ja edistymisestä sekä itsestään saamen kielen oppijana ja taidostaan hyödyntää kielitaitoaan kaiken oppimisen ja lukuharrastuksen tukena.

9. vuosiluokan päätteeksi määritellään, miten oppilas on opiskelun päättyessä saavuttanut saamen kielen tavoitteet. Arvosana muodostetaan suhteuttamalla oppilaan osaamisen taso saamen kielen valtakunnalliseen hyvän osaamisen kuvaukseen 9. vuosiluokan päättyessä. Osaaminen saamen kielessä kehittyy kumulatiivisesti. Arvosanan muodostamisessa otetaan huomioon kaikki hyvän osaamisen kuvaukset riippumatta siitä, mille vuosiluokalle vastaava tavoite on asetettu paikallisessa opetussuunnitelmassa. Oppilas saa arvosanan kahdeksan (8), mikäli hän osoittaa keskimäärin hyvän osaamisen kuvauksen määrittämää osaamista. Arvosanan kahdeksan tason ylittäminen joidenkin tavoitteiden osalta voi kompensoida tasoa heikomman suoriutumisen joidenkin muiden tavoitteiden osalta.

Perusopetusta täydentävän saamen kielen hyvän osaamisen kuvaus 9. vuosiluokan päättyessä

Opetuksen tavoite	Sisältö- alueet	Arvioinnin kohteet oppiaineessa	Hyvän osaamisen kuvaus
Vuorovaikutustilanteissa toimiminen			
T1 ohjata oppilasta edistämään taitoaan toimia erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja arvioimaan omaa toimintaansa niissä	S1	Vuorovaikutustilanteissa toimiminen	Oppilas osaa toimia monenlaisissa vuorovaikutustilanteissa ja pystyy arvioimaan toimintaansa niissä.
Tekstien tulkitseminen			
T2 kannustaa oppilasta monipuolistamaan lukuharrastustaan kielitaidon mukaan sekä kartuttamaan sana- ja käsitevarantoaan	S2	Sana- ja käsitevaranto	Oppilas on monipuolistanut lukuharrastustaan. Oppilas hallitsee kohtuullisen sana- ja käsitevarannon.
T3 innostaa oppilasta kehittämään erittelevää ja kriittistä lukutaitoa sekä erilaisten tekstien ymmärtämistä ja tulkitsemista	S2	Erittelevä ja kriittinen lukutaito	Oppilas osaa lukea tekstejä käyttäen joitakin lukutapoja sekä ymmärtää sisällön ydinasiat, mielipiteet perusteluineen ja pystyy tekemään jossakin määrin havaintoja kielen ja kuvien keinoista teksteissä.
T4 ohjata oppilasta vahvistamaan taitoaan käyttää tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi, elämysten saamiseksi sekä keskustelemaan teksteistä erilaisissa viestintäympäristöissä	S2	Taito hyödyntää tekstejä ja lukutaitoa	Oppilas osaa käyttää erilaisia tekstejä ja lukutaitoaan tiedon hankkimiseksi ja elämysten saamiseksi. Oppilas osaa keskustella erilaisista teksteistä kysyen, tiivistäen, kommentoiden ja pohtien.
Tekstien tuottaminen			
T5 rohkaista oppilasta kehittämään teksteissään omaa ilmaisuaan sekä auttaa oppilasta vahvistamaan positiivista suhtautumistaan kirjoittamiseen	S3	Tekstien tuottaminen ja ilmaisu	Oppilas osaa tuottaa saamenkielistä tekstiä käyttäen monipuolisia ilmaisuja.
T6 ohjata oppilasta sujuvoittamaan ja monipuolistamaan kirjoittamisen taitoa	S3	Sujuva ja monipuolinen kirjoittamisen taito	Oppilas kirjoittaa sujuvasti ja selkeästi käsin ja hän on omaksunut tarvittavia näppäintaitoja.
T7 kannustaa oppilasta tuottamaan kertovia, kuvaavia, ohjaavia, kantaa ottavia ja pohtivia	S3	Taito tuottaa eri tekstilajeja edustavia tekstejä	Oppilas pystyy laatimaan ohjatusti kertovia, kuvaavia, kantaa ottavia, pohtivia ja ohjaavia tekstejä siten, että tekstiä on helppo ymmärtää.

tekstejä			
Kielen, kirjallisuuden ja kulttuurin ymmärtäminen			
T8 ohjata oppilasta pohtimaan kielellistä ja kulttuurista identiteettiä sekä saamen kielen käyttöä, merkitystä ja asemaa osana erilaisia kieliyhteisöjä sekä hyödyntämään erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa	S4	Kulttuuritietoisuuden kehittyminen	Oppilas osaa kuvailla kielellisen ja kulttuurisen identiteetin sekä saamen kielen merkitystä ja saamen kielen asemaa muiden kielten joukossa. Oppilas osaa hyödyntää erikielistä mediaa ja kulttuuritarjontaa.
T9 kannustaa oppilasta tunnistamaan kielen erilaisia rekistereitä, esimerkiksi puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen käyttöä eri tilanteissa	S4	Kielitietoisuuden kehittyminen	Oppilas tunnistaa kielen eri rekistereitä, puhutun ja kirjoitetun kielen eroja sekä kielen tilanteista käyttöä.
T10 ohjata oppilasta syventämään tietoaan saamen kielen keskeisistä rakenteista ja analysoimaan niitä	S4	Keskeisten rakenteiden tuntemus ja käyttö	Oppilas tuntee saamen kielen keskeiset rakenteet ja osaa käyttää niitä.
Kielen käyttö kaiken oppimisen tukena			
T11 auttaa oppilasta kehittämään taitoa käyttää saamen kieltä tiedonhaussa ja tiedonkäsittelyssä eri oppiaineissa ja ympäristöissä	S5	Monipuolinen saamen kielen käyttö	Oppilas osaa käyttää saamen kieltä tukena opiskelussa ja tiedonhaussa.

TODISTUKSET

Oppilaalle annetaan lukuvuoden päättyessä osallistumistodistus perusopetusta täydentävän saamen kielen opiskelusta. Todistukseen merkitään opetuksen laajuus ja sanallinen arvio tai numeroarvosana opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla. Muuten noudatetaan perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden määräyksiä todistuksiin merkittävistä tiedoista. Myös 9. vuosiluokan päättyessä oppilaalle annetaan erillinen osallistumistodistus.